

*“Con người thật ra không là một, mà đúng ra là hai...
Tôi tự nhủ rằng nếu mỗi yếu tố có thể trú ngụ trong một nhân
dạng riêng thì cuộc sống sẽ nhẹ đi được hết mọi nỗi khôn kham.”*

Robert Louis-Stevenson, *Bác sĩ Jekyll và ông Hyde*.

*“Con làm kẻ thứ ba
giữa tâm hồn bất an
và thể xác bất toàn”*

Trương Đăng Dung

PHẦN MỘT

“Xin bảo vệ giúp ký ức về tôi,
Đang bẹp dí dưới những đòn đố kỵ.”

Dante Alighieri,
Thần Khúc (La divina commedia: Inferno), XIII: 78

Chương 1

Dự đám tang chính mình

23 tháng 12 năm 2022

Mặt đường thật xấu, võ vụn sau trận mưa cuối đông. Trời tối dần trên từng mét hành trình. Hàng quán đã lên đèn bên những bụi cây ngoan cổ, phản chiếu lên các biển quảng cáo vô duyên, nơi ta chỉ thấy nụ cười của cô người mẫu lạc lõng giữa đồng hoang vu. Thi thoảng, trông vô cùng phản trắc, lại mọc ra một trung tâm mua sắm cỡ nhỏ.

Còn gì buồn hơn buổi hoàng hôn nơi miền quê Bắc Bộ, khi mỗi ánh điện thoi thóp của từng hộ gia đình là một tâm tư riêng, kín đáo và đơn độc, cùng đi vào quên lãng.

Kiên đã đoán sẽ có ngày anh không thể kiểm soát được Vũ nữa: Kiên đã bỏ Vũ quá lâu, để mặc cái bản thể đó hoạt động bằng bản năng, như thả viên bi xuống rãnh nước dốc, rồi quay mặt, coi như không thấy.

Nhưng không ngờ kết cục của Vũ lại như vậy, chết vì bị giết, giữa đêm ven quốc lộ.

Kiên và Vũ, họ là một người tách ra, hay hai thân xác chung một linh hồn... Hiểu sao cũng được. Nhưng giờ thế là chấm hết cái trạng thái cùng một lúc phải sống hai cuộc đời! Đó chính là ý nghĩ đầu tiên đến với Kiên, cũng là ý nghĩ ở lại sau cùng, sau nhiều đắn đo.

Kiên thừa nhận với bản thân rằng việc phải mang thêm thân xác Vũ là quá vướng víu. Anh luôn thấy việc đóng vai Kiên này là đã đủ phức tạp rồi. Anh đã nỗ lực, đã chiến đấu để kiểm soát cả hai, và vào một thời điểm nào đó giữa những năm đôi mươi, Kiên nhận ra rằng dẫu sao thì những “người độc bản” cũng có cuộc sống phức tạp tương tự. Vậy thì, đằng nào chẳng thế, tại sao cứ phải mang vác mãi cả hai bản thể này?

Anh đã đưa ra một quyết định. Kiên - một người Đà Nẵng gốc, sớm nổi tiếng từ nhỏ với thành tích học tập chói lọi, với một cuộc đời rộng mở và tươi đẹp, đã vô cùng áy náy khi lựa chọn chăm chút nhiều hơn cho thân phận của mình thay vì Vũ. Không phải anh không thừa nhận rằng, ở trong thân xác Vũ cũng có những hạnh phúc riêng biệt: Vũ khỏe khoắn, táo bạo lạ thường, thiếu kiềm chế cảm xúc một cách có chủ đích, Vũ có thể nói ra những điều anh không dám khi trong thân xác Kiên. Ở trong thân xác Vũ, anh được lêu lổng, được quyền đấm dập mũi bất cứ đứa

Đức Anh

nào. Nhưng con người không có nhiều thời gian để sống cùng lúc cả hai cuộc đời. Và ta phải chọn, Kiên nghĩ vậy.

Ngay bây giờ, Kiên đã trên chuyến xe mà số phận phán quyết: về Hưng Yên, dự đám tang của Vũ, đám tang của chính mình.

Mục đích cuối cùng của Kiên trong chuyến đi này là muốn đảm bảo rằng mọi thứ sau cái chết của Vũ sẽ ổn định, không còn vương bận, dây dưa gì đến anh nữa.

Kiên đang đi tới hay Kiên đang trở về?

Người thân có thể đau đớn, song chỉ cần Vũ không để lại một nỗi rắc rối nào trên cõi đời, Kiên chấp nhận sự ra đi của một bản thể.

Chắc là không sao đâu, Kiên nghĩ như thế.

Anh cũng nghĩ rằng mình cũng không cần ở lại qua hết đám tang.

Trên báo nói người ta đã tóm được thủ phạm. Không phải là vụ án li kì gì cho lắm. Người giết anh là một gã đàn ông vừa qua tuổi trung niên. Kiên chưa có nhiều thời gian để tìm hiểu kĩ hơn.

Bởi lẽ, Kiên dự tính sẽ trở lại Đà Nẵng vào chiều mai. Anh làm việc tại một công ty quảng cáo và tiếp thị, chỉ xin nghỉ được hai ngày. Một dự án trọng tâm của công ty đang chờ anh. Anh đã vẽ ra nó trong đầu, nghĩ về nó âu yếm và mê say tột cùng, con mê ấy sắp tiến hóa thành một con ám thị. Anh tưởng tượng mình đứng đó, trước hội đồng cổ đông và các phòng ban, không còn những con co giật ở vai trái và run rẩy nơi đầu các ngón tay, anh đứng thẳng, chọn lựa những từ ngữ kín kẽ và lạnh lùng nhất của tiếng Việt diệu kỳ để phân tích kết quả thành công của nó. Kiên

biết mình bị ám ảnh bởi sự hoàn hảo. Anh nghĩ rằng việc đó làm cho anh sợ trách nhiệm với bản thể Vũ, vì Vũ là một cái gì đó đã trượt dài, đã quá muộn màng để sửa chữa.

Nhưng cũng chính cái nơi làm việc ấy lại khiến Kiên sợ hãi: đó là một căn phòng kín bưng, sơn màu xanh lá, lốm đốm những vết xước làm liên tưởng đến lưng con bọ net. Cánh cửa gỗ duy nhất không hiểu sao được bọc kín lại và bắt dây thép cố định. Điều hòa hỏng, liên tục rỉ nước. Kiên ngồi một mình ở đó suốt hai năm nay: mỗi lần sức chịu đựng đạt đến tầm giới hạn, sắp của anh lại động viên và tặng tiền thưởng.

Kiên biết rõ đường làng: một cái dốc thoải, qua một con ngách lốm chồm gạch, và không hiểu sao, dẫn qua một ngôi chùa giả cổ treo nhiều cờ đỏ, đón đầu là một ngôi nhà có thềm cao hẳn, tường nhiều mảnh chai một cách vô lý, trước đây là một vườn hoang trồng sắn, con chó già hung dữ đã in hằn mãi mãi chiếc bóng của nó ở đó - trong tâm trí Kiên, và rồi rẽ vào một tấm sân nhiều mặt cưa, nơi mà trong tuổi thơ của Vũ, lúc nào cũng căng bạt rất thấp để khách buộc phải cúi đầu khi vào nhà.

Khá đông người, phần lớn là vì hiếu kỳ. Ghế nhựa xếp lan cả ra sang bên cửa hàng xóm. Một chiếc xe tang lễ sơn đỏ đứng đó, bâng khuâng và nản chí, không có rờng, trắng ờn một mảng bã kẹo cao su bên bánh lái như của một người không lồ bần tiện vừa nhổ ra.

Kiên rõ nó như lòng bàn tay: đây là đường về nhà. Nhưng dấu sao, là về nhà của Vũ. Đứng trên quê hương, vẫn tâm hồn đó, nhưng hít thở bằng một cánh mũi khác. Rồi anh nghĩ về bà nội, về bác của anh, à không, của Vũ, và

Đức Anh

người vợ của Vũ nữa. Anh liếc qua tờ cáo phó trên tường, xác của Vũ sẽ được chuyển đi vào gần tám giờ sáng mai.

Tìm được chỗ ngồi, Kiên lơ đãng nhìn những khuôn mặt láng giềng quen thuộc, không hiểu họ sẽ nghĩ sao nếu biết hồn phách của kẻ vừa nằm xuống, kỳ thực vẫn ở lại đây, trong một thực thể sống khác, mang khuôn mặt lạ hoắc và nói giọng Nam Trung Bộ?

Kiên (và Vũ) đã từng biết đến nhiều đám tang của những người họ hàng. Chỉ mất một thời gian không quá dài sau, người ta sẽ chấp nhận sự vắng mặt của người đã khuất. Tức là, Kiên nhâm tính, bác Trung và chú Lợi, thím Dương sẽ nhanh chóng thu hồi căn phòng ở bên chái nhà, vợ của Vũ - Lan - dẫu thế nào cũng không hẳn hạnh phúc, hết khán giả là ngưng than khóc. Còn bà nội anh, cũng đã tám mươi tuổi, bà sẽ chỉ loáng thoáng nhớ thằng cu lêu lổng hay đi nắng, đen như tam thất, hay nhổ bọt. Chỉ còn bé gái mới hơn một tuổi - con của Lan và Vũ, thực sự Kiên vẫn chưa biết phải xử trí ra sao. Nhưng tất cả sẽ về đúng chỗ của nó, Kiên nghĩ, trong khi nhận ra mình mới nuốt ực một cái.

Thế rồi, bỗng nhiên, không chuẩn bị gì cả, cũng không cần phải lấy một hơi thật sâu, Kiên đứng dậy, mạnh dạn bước vào cổng nhà. Trong màu sắc nhò nhõ ngầy ngất của chiều muộn phản chiếu qua những chiếc mâm nhôm, những người làng thít chặt các lối đi, những bà con, những họ hàng, những răng võ và xương nhô, thoảng hương vương lại của mùi máy xát gạo khô dầu. Ông thầy cúng nhọc lòng vắn đi vắn lại một bài kinh Hán ngữ, mà dường như chỉ có một nửa các âm là còn lại trong dương thế. Cái vĩ âm ghê rợn tháo được cả thừng chảo trên cột hiên, khiến người nghe như thấy một bàn tay lạnh vừa vuốt ngược lên gáy, nhưng

rồi cũng tán đi mau khi bị trộn với những bàn tán lao xao bên rìa, về việc tối nay đội tuyển Việt Nam thi đấu.

Bàn thờ gỗ xập xệ, những lon Pepsi gá chặt vào đĩa bằng băng keo, một tấm phong bất hạnh trưng mình lên, bằng cách nào đó, hứng được ánh hồng hắt lên từ ban thờ bởi ai đó đã khéo xếp mấy món đồ chơi vàng mã vòng quanh bát hoa quả, phô diễn cái sự chỉnh tề giả tâng, như một tặng vật ác ý dành cho nạn nhân trẻ tuổi. Và một bác hàng xóm không còn nhiều ấn tượng trong trí nhớ của Kiên, bỗng dưng trở thành người chỉ huy trưởng của tang lễ, với gương mặt trang nghiêm, dường như chỉ đạo được cả vong hồn, khéo làm cho cái trật tự kín đáo và khắc nghiệt của đám tang mang vẻ ngoài của một con bói rồi lộn xộn, hòng đẹp lòng người đã khuất.

Nhưng chẳng ai biết linh hồn người đã khuất thì đang cư ngụ ở một con người cụ thể. Kiên nhận ra chú thím, bác ruột và các em họ của anh quỳ trước sân trái bặt, thiếu mỗi thằng Trình con chú Lợi do bận trả nợ môn đại học nên không thể về dự đám anh nó. Và vợ của Vũ, với đứa con hơn một tuổi, câm lặng dưới vòng khăn.

Kiên tự thấy kinh ngạc khi mình không cảm thấy gì trước cảnh tượng, không đau buồn, cũng không thấy thế là kì lạ. Thậm chí Kiên nhận ra bể nước và khoảnh đất vườn đã được san phẳng, cái bể nước tuổi thơ anh được bà nội dặn dò kĩ là không được trèo lên vòm bể, bởi bà tin chúng làm bằng thạch cao hoặc một loại đá rẻ tiền nào đã quá tuổi. Nhà từng có ông mãnh bị sứt hố bể, chết đuối thân trong buồng nước tối, từ ấy bà nội không cho ai dùng nước đó vo gạo.

Đức Anh

Ngôi nhà đang thay đổi. Kể từ nay, nó không còn là của anh nữa. Cái sân phơi phồng rộp trong mưa ẩm này. Cả vách tường hoa từng hột một lần cháy, lửa còn in ngọn. Cả những cây táo còi thê lương, cái chuồng lợn rỗng nhìn xuống bờ ao tanh bèo. Cả quê hương.

Chỉ đến khi lễ viếng được cử hành, anh mới có dịp tuồn vào nhà. Bà nội, tóc thưa đi quá nửa, ngồi bệt trước linh cữu. Kiên sừng sốt: bà đã già đi quá nhiều. Bà nội trong trí nhớ của Kiên béo tốt, hăm hở lưu cữu vỏ lon với hy vọng đám người đúc nồi dạo sẽ quay trở lại, tự hào về những xếp củi khô tích trữ sân sau, nhất quyết không từ bỏ gian bếp trấu để đổi sang bếp điện. Rồi Kiên quay mặt đi, câu hỏi ấy trở lại vây kín trí não của anh: anh đã bỏ bản ngã của Vũ bao nhiêu lâu? Bao lâu anh đã không về với thân xác của Vũ để thăm căn nhà? Bà nội không ngồi câm lặng, bà khóc rữ rượi như một con lên đồng ngẩn, thi thoảng ngắt nhịp bằng những hắt hơi, hoặc quay ra quát đứa cháu dâu: “Mày trông hộ tao nồi xôi trắng.” Một phần trong tiếng khóc là bài hát ru ai oán, phần còn lại thì vượt quá sức hiểu biết của Kiên, tựa như cất lên từ sâu thẳm cội nguồn văn hóa Việt, với những đợt thủy triều của âm thanh dưới đáy họng, với những đoạn nảy hạt ca trù. Tiếng khóc mà bà được móm lên bởi nỗi đau tích tụ trong suốt cuộc đời chứng kiến những người ra đi. Kiên chỉ biết là mọi thứ đều đang đúng chỗ, trừ việc chắc anh sẽ từ chối viết phong bì viếng chính mình. Và mặc dù còn quá trẻ để hiểu sâu về tang lễ, anh biết rằng đám này thuộc vào phạm trù những “tổ chức gói gọn”. Trời càng về tối, Kiên càng không biết phải làm gì, không biết cả việc nên so sánh tình huống hiện tại với cái gì khác trên đời.

Nhưng Kiên vẫn còn đó 47 email chưa phản hồi và hơn 30 đoạn chat đã bỏ lỡ trên *Slack*. Công việc giống như những chiếc đinh tán mọc ra từ màn hình điện thoại và đâm vào đùi anh. Khi anh bắt đầu mở chúng ra xem, và chưa kịp trầm mình vào cơn sốt ruột thường ngày ở văn phòng, một người đàn ông nhỏ thó quần khăn tang kéo anh sang hàng xóm ăn cơm. Đó là chú Lợi. Anh miễn cưỡng đi theo, không quên liếc mắt sang Lan và đứa con.

Những đoàn viếng vẫn tiếp tục ra vào, chủ yếu là họ hàng làng xóm trả nợ nhau những việc hiếu hỷ trước đây. Không một bạn bè cũ. Không một giáo viên trường làng đến thấp cho trò cũ một nén nhang ái ngại. Nhưng có một người trong lễ viếng, đi một mình, một nghịch âm giữa đám người làm Kiên thực sự chú ý. Một cô gái trẻ tuổi, mà cũng không trẻ lắm, nhưng lộng lẫy, dầu đã giấu thân thể cao ráo và ắt hẳn là nóng bỏng sau bộ quần áo nghiêm trang. Một cô gái phong thái thị thành, má hồng thắm, trắng nhẽ nhạt. Kiên có giữ nào ra cũng không nhớ được là ai, quan hệ như thế nào với Vũ. Hay là người thân của kẻ đã giết Vũ?

Cuộc trò chuyện trong bữa cơm không tiến triển được gì nhiều, từ cả hai phía Kiên và gia đình Vũ. Trong cơn run rẩy khi đối diện với chú Lợi, uống nước liên tục, Kiên chỉ nói anh là bạn của Vũ, người Đà Nẵng, quen biết Vũ khi Vũ còn làm ở xưởng mũ lưỡi trai ở Quán Toan, Hải Phòng. Những người đàn ông khề khà rượu quê và cũng rất giỏi làng sang chuyện khác, đây là kỹ năng của họ, sao cho cả cuộc đời đừng phải nói việc gì nghiêm trọng khi không có micro hay huân chương ngực áo. Chỉ sau năm phút, tất cả ngó vào trong nhà. Ti vi đã bật lên, đội tuyển Việt Nam bắt đầu thi đấu. Kiên cũng xem mười phút đầu của trận

Đức Anh

đấu, tất nhiên. Kỳ này đội tuyển Việt Nam có nhiều cầu thủ nhập tịch da đen, trên mạng tranh luận rất nhiều, còn những người dân làng đang vô cùng hào hứng để được thể hiện sự cut hứng với đề tài ấy. Bỗng nhiên Kiên cảm tưởng ngay cả khăn tang cũng bắt đầu có sắc đỏ.

Nhưng Kiên bỏ đi khỏi hội *coi đá banh*. Anh trở lại gian nhà. Bà nội vẫn ngồi đó. Linh cữu của Vũ trong hòm thủy tinh, phản chiếu ánh đèn huỳnh quang treo cầu thả bên góc ban thờ, sáng lên một cách buồn bã. Kiên bắt đầu tự khơi lại cảm giác của mình với ngôi nhà tuổi nhỏ. Căn nhà có bốn gian, bác cả của anh ở chái ngoài cùng, gian phòng giữa bà nội nằm, chái trong của vợ chồng chú thím. Vũ thì có một gian buồng nhỏ, tựa một khối đùn lên từ vết toác nẻ của chái nhà - meo méo và lạc lõng - lưu cữu rất nhiều sắm xe, cho đến nay Kiên cũng không hiểu vì sao. Suốt một tuổi thơ... Căn buồng dán kín hình ảnh những cầu thủ ưa thích của Vũ, nhất là Zinedine Zidane - một cựu tiền đạo Pháp. Và giờ đây cái buồng nhỏ đó cũng là nơi vợ chồng Vũ và đứa con thơ trú ngụ.

Kiên sinh năm 1998, ít hơn Vũ 4 tuổi. Đã có bốn năm đầu đời, Kiên không tồn tại, chưa là một “nhân sinh kép”, chỉ có Vũ với căn nhà này, sinh mệnh này.

Kiên và cái xác nằm kia nối với nhau bằng sợi dây vô hình. Giờ đây, Kiên ngồi xuống bên cạnh bà nội. Kiên nhận ra bây giờ bà mới khóc... bình thường. Tức là không ra tiếng, tức là khóc một mình. Má bà nội hóp lại, tóc bà thưa quá, và bà ngồi đó, miết tay khô lên nền nhà gạch đỏ, như ăn vạ lão Thổ Công đi vắng. Bây giờ, với giọng quê Bắc Bộ, với chữ *e* thật bệt, với thanh sắc rất cao, như với tay lên bắt lấy một tảng ảnh. Người ta bảo mọi tâm tư của dân

quê miền Bắc chỉ có thể tìm thấy ở cái phát âm thanh sắc ấy, cái thanh âm cao vút của thủy tinh nén vỡ để gửi một chút lời nói về với ông giời: “Sao khổ thế, con ơi, Vũ ơi.”

“Sao khổ thế, con ơi, Vũ ơi.” Và nghe đến đây, bỗng dừng, không vì lý do gì cả, không vì bất cứ lý do gì, Kiên bật khóc nức nở. Chỉ là khóc, như người ta nôn ra giữa trận rượu mà không hiểu sao. Anh thấy bóng mình đổ sụp xuống, dưới gấu quần vải sòn của bà nội.

Đâu đó quanh đây một tiếng reo lan dần ra xa xa đồng quê - đội tuyển Việt Nam vừa ghi bàn.

Chương 2

Câu chuyện của Vũ

Người giết Vũ họ tên đầy đủ là Lại Văn Cảnh, 53 tuổi, là một doanh nhân quê gốc Đông Triều, Quảng Ninh. Ông Cảnh đưa Vũ đi từ Hải Phòng ra Quảng Ninh, trên quốc lộ 53. Lúc đó đồng hồ mới qua mốc không giờ. Không ai biết gì thêm: một vụ xô xát đã diễn ra, hai người không hiểu sao đưa nhau vào ven quốc lộ, nơi có một trảng đất nhiều cây dại, tương đối khuất tầm mắt với những xe cộ trên đường. Ông Cảnh - với những điều tra sơ bộ - được xác nhận là đã giằng co dữ dội với Vũ, áo bị xé rách, móng tay có vôi, mắt có vết thâm do ăn đấm, đại loại như vậy. Sau đó, ông cho Vũ một nhát trí mạng vào giữa bụng. Vết đâm rất sâu, rất mạnh. Và con dao là chính chủ, do ông Cảnh mang theo người.